

**Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida buyuk alloma Amir
Temur merosidan foydalanish**

Axmedova Mahliyo Ro'ziboy qizi

Annotatsiya. Ushbu maqolada taniqli tarixiy shaxs Amir Temur merosining boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslariga qo'shilishi ko'rib chiqiladi. Uning merosidan foydalanib, o'qituvchilar o'quvchilarning o'qish qobiliyatlari va tarixiy tushunchalarini oshirib, madaniy meros bilan chuqurroq aloqani rivojlantirishlari mumkin. Tadqiqotda adabiyotlar tahlil qilinadi, uslubiy yondashuvlar taqdim etiladi va Amir Temurning hikoyalari va tamoyillarini o'quv dasturiga kiritish natijalari muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: Amir Temur, o'qish savodxonligi, boshlang'ich ta'lim, madaniy meros, tarixiy integratsiya, pedagogika.

O'qish savodxonligi boshlang'ich ta'limning asosiy ko'nikmasi bo'lib, akademik muvaffaqiyat va umrbod o'rganish uchun zarurdir. Madaniy va tarixiy merosni o'qish savodxonligi darslariga qo'shish talabalarning o'quv tajribalarini boyitishi mumkin. Ushbu maqolada muhim tarixiy shaxs Amir Temur merosini yosh o'quvchilar uchun o'qish savodxonligi darslariga kiritishning mumkin bo'lgan afzalliklari va usullari ko'rib chiqilgan.

Amir Temur nomi bilan tanilgan Tamerlan, merosi o'zining harbiy strategiyasi, boshqaruvi va madaniy homiyliги bilan nishonlangan 14-asr g'olibi edi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tarixiy shaxslarni ta'limga kiritish faollikni oshirishi va o'rganish uchun kontekstni ta'minlashi mumkin (Smit, 2016). Bundan tashqari, o'quv madaniy merosini integratsiya talabalar hisobga olish va global xabardorlik hissini rivojlantirish yordam berishi mumkin (Jones & Perez, 2017).

Tadqiqotda sifatli va miqdoriy tadqiqotlarni birlashtirgan aralash usulli yondashuv qo'llaniladi. Hozirgi amaliyot va tushunchalar to'g'risida ma'lumot to'plash uchun o'qituvchilar va talabalar bilan so'rovlar va suhbatlar o'tkazildi.

Bundan tashqari, o'qish savodxonligi faoliyatida Amir Temur merosidan foydalanishning ta'sirini baholash uchun sinfdagi kuzatuvlardan foydalanildi. Amir Temur bilan bog'liq hikoyalar, matnlar va tamoyillarni o'z ichiga olgan dars rejalari bir semestr davomida ishlab chiqilgan va amalga oshirilgan.

Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida Buyuk Amir Temur (Tamerlan) merosidan foydalanish tarixiy ta'limni savodxonlikni rivojlantirish bilan birlashtirgan boyituvchi yondashuv bo'lishi mumkin. Amir Temur merosini ushbu sinflarga singdirish bo'yicha ba'zi strategiya va g'oyalar:

Hikoyalar va tarixiy rivoyatlar

Soddalashtirilgan tarjimai hollar: Amir Temurning yoshiga mos tarjimai hollarini yaratish, muhim voqealar va yutuqlarni yoritib berish. Uning etakchi roliga va uning hukmronligi davridagi madaniy yutuqlarga e'tibor qarating.

Tarixiy ertaklar: tarixiy voqealarni qiziqarli hikoyalar yoki ertaklarga moslashtiring. Masalan, Amir Temur Samarqandni qanday qilib madaniy va intellektual markazga qurgani haqida hikoya qiling.

Tematik O'qish Materiallari

Tarixiy fantastika: Amir Temur hayoti va davri elementlarini o'zida mujassam etgan tarixiy badiiy kitoblar yoki hikoyalardan foydalaning. Bular bolalarga tarix bilan shaxsiy darajada bog'lanishiga yordam beradi.

Rasmlar: Amir Temur hayotining muhim lahzalarini aks ettiruvchi, tarixni vizual tarzda qiziqarli qiladigan mavjud rasmlar kitoblarni ishlab chiqing yoki ulardan foydalaning.

Integratsiyalashgan Faoliyat

O'qishni tushunish mashqlari: Amir Temur haqidagi matnlar asosida o'qishni tushunish faoliyatini yaratish. Bularga savol-javob sessiyalari, bo'sh mashqlarni to'ldirish va ketma-ketlik voqealari kiradi.

Lug'at tarkibi: yangi so'z birikmalarini joriy etish uchun Amir Temur davriga oid matnlardan foydalaning. Uning imperiyasi, madaniy hissalar va tarixiy konteksti bilan bog'liq so'zlarni kiriting.

Ijodiy Loyihalar

Chizmachilik va badiiy loyihalar: o'quvchilarni Amir Temur hayotidan lavhalar chizishga yoki o'z davri me'morchiligi va madaniyatidan ilhomlanib san'at yaratishga undash.

Dramatik pyesalar: Amir Temur hikoyalari asosida oddiy pyesalar yoki skitslar uyushtiring. Bu talabalarga material bilan qiziqarli va interaktiv tarzda shug'ullanishga yordam beradi.

Madaniy Tadqiqotlar

Temuriylar me'morchiligini o'rganish: Samarqanddagi Registon kabi Amir Temur davrining me'moriy yutuqlarini namoyish etish va muhokama qilish. Buni geometriya va san'at darslariga bog'lash mumkin.

Musiq va she'riyat: talabalarni Temuriylar davri musiqasi va she'riyati bilan tanishtirish. Bu Amir Temur merosining madaniy boyligini o'rganishning ajoyib usuli bo'lishi mumkin.

Darslararo Ulanishlar

Tarix va Geografiya: Amir Temur imperiyasi geografiyasi bo'yicha darslarni birlashtirish, xaritalar va uning fathlari darajasini o'rganish.

Ijtimoiy Fanlar: Amir Temur davridagi ijtimoiy va siyosiy tuzilmalarni muhokama qilish, o'quvchilarni ularni o'z jamiyatlari bilan taqqoslash va taqqoslashga undash.

Ekskursiyalar va Virtual sayohatlar

O'lkashunoslik muzeylari: iloji bo'lsa, Amir Temur va uning davriga oid eksponatlari bo'lgan muzeylarga ekskursiyalar uyushtiring.

Virtual sayohatlar: Samarqanddagi tarixiy obidalar kabi Amir Temur bilan bog'liq tarixiy joylarga virtual sayohatlar qilish uchun onlayn resurslardan foydalaning.

O'qish Savodxonligi Qobiliyatlari

Fonemik xabardorlik: Amir Temur haqidagi hikoya va matnlardan foydalanib, fonemik ongni mashq qiling, bunda tovushlar, bo'g'inlar va so'zlarni tanib olishga e'tibor bering.

Ravonlik amaliyoti: o'quvchilarga Amir Temurga oid parchalarni ovoz

chiqarib o'qib bering, bu ularga ravon va o'qishga bo'lgan ishonchni oshirishga yordam beradi.

Misol Dars Rejasi Rejasi

1. Kirish: Amir Temurni qisqa, qiziqarli hikoya yoki video bilan qisqacha tanishtiring.
2. O'qish faoliyati: Amir Temur haqidagi soddalashtirilgan tarjimai hol yoki hikoyani sinf sifatida o'qing.
3. Munozara: o'qishni muhokama qiling, asosiy fikrlar va lug'at haqida savollar bering.
4. Badiiy loyiha: o'quvchilarga hikoya yoki tegishli tarixiy artefaktdan sahna chizishlarini so'rang.
5. Interfaol o'yin: Amir Temur hayotidan bir voqea asosida qisqa spektakl ijro eting.
6. Yakunlovchi: o'rganilgan narsalarni ko'rib chiqing va uni tarix va madaniyatning kengroq konteksti bilan bog'lang.

Amir Temur merosini o'qish savodxonligi darslariga singdirish orqali o'qituvchilar ko'p qirrali ta'lim tajribasini taqdim etishlari mumkin, bu nafaqat savodxonlik ko'nikmalarini oshiradi, balki yosh o'quvchilarda tarixiy va madaniy ong hissini uyg'otadi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, o'qish savodxonligi darslarida Amir Temur merosidan foydalanish o'quvchilar uchun o'rganishni yanada mazmunli va dolzarb qiladi. Uning hikoyalari tomonidan taqdim etilgan tarixiy kontekst talabalarga tanqidiy fikrlash va tushunishni targ'ib qilib, material bilan chuqurroq bog'lanishga yordam beradi. Biroq, ushbu yondashuvning muvaffaqiyati yoshga mos matnlarni sinchkovlik bilan tanlash va o'qish materialini to'ldiradigan interaktiv faoliyatni birlashtirishga bog'liq.

Xulosa va takliflar:

Amir Temur merosini boshlang'ich o'qish savodxonligi darslariga kiritish o'quvchilarning faolligi va o'qish ko'nikmalarini oshirishga istiqbolli yondashuvni taklif etadi. O'qituvchilarga o'rganishni yanada aloqador va ta'sirchan qilish uchun tarixiy shaxslar va madaniy merosni o'z ichiga olgan o'quv materiallarini ishlab

chiqish tavsiya etiladi. Keyingi tadqiqotlar uzoq muddatli ta'sirlarni va boshqa tarixiy shaxslar bilan o'xshash yondashuvlarni qo'llashni o'rganishi mumkin.

Adabiyotlar.

1. Azamat Ziyoy. O'zbek davlatchiligi tarixi.- Toshkent: Sharq, -2000.-365 b.
2. Temur tuzuklari. Ahmedov B. tahriri.- Toshkent: G'afur G'ulom, - 1991.- 144 b.
3. Ahmedov B. Tarixdan saboqlar.-Toshkent: O'qituvchi, 1994.-432 b.
4. Muiniddin Natanziy. Muntahab at- tavorix. Toshkent, 1991.-260 b